

"Kâinattaki ruhanîlerin bir delil-i vücudu ve nümunesi, insandaki kuvvelerdir ve latifelerdir ve hakeza..." cümlesini açıklar mısınız?

"Hem insan, nasıl ki hayat-ı câmiasıyla Zât-ı Zülcelâlin sıfât ve şuûnâtına bir mikyasa marifettir ve cilve-i esmâsına bir fihristedir ve şuurlu bir aynadır ve hâkezâ çok cihetlerle Zât-ı Hayy-ı Kayyûma aynadarlık eder. Öyle de insan şu kâinatın hakaiklerine bir vâhid-i kıyasîdir, bir fihristedir, bir mikyastır ve bir mizandır. Meselâ, kâinatta Levh-i Mahfuzun gayet kat'î bir delil-i vücudu ve bir nümunesi, insandaki kuvve-i hafızadır. Ve âlem-i misalin vücuduna kat'î delil ve nümune, kuvve-i hayalidir. Ve kâinattaki ruhanîlerin bir delil-i vücudu ve nümunesi, insandaki kuvvelerdir ve lâtifelerdir. Ve hâkezâ, insan, küçük bir mikyasta, kâinattaki hakaik-i imaniyeyi şuhud derecesinde gösterebilir."(1)

İnsan kâinatın küçültülmüş bir numunesi ve modelidir. Kâinat küçülse insan, insan büyütülse kâinat olur. Kâinatta azametli ve büyük yazılmış tevhit hakikatleri, insanın mahiyetinde küçük ve okunaklı bir şekilde yazılmıştır. Bu hususta kâinat ile insan müsavidir, fark sadece kemiyettedir; yani boyut ve hacimdedir.

"... mahiyet-i insaniye, şu kâinatın bir misal-i musağğarı olduğundan, adeta âlemde ne varsa insanda nümunesi vardır."(2)

İnsanı kâinat kadar geniş yapan şey ise insanın fitratına konulan istidat ve duygulardır. İnsanda her alem ile irtibat kuracak cihaz ve duygular vardır. İnsanın her bir cihazı ve duygusu bir aleme açılan bir penceredir. İnsan bu duygular pencereleri ile o alemleri seyrederek ve o alemlerle iletişim kurar.

Mesela göz bir penceredir, görüntü alemine açılır; kulak bir penceredir sesler alemine işitir; dokunma duygusu bir penceredir, cismani alemlere açılır; hayal kuvveti bir penceredir, misal alemi ile irtibat kurar; ruh bir menfezdür, ruhlara alemine açılır; kalp aşk ve muhabbet dünyasının kapısıdır; akıl hikmetli mevcudat aleminin mütefekkir bir mütalacıdır... Buna benzer binlerce his ve duygular insanın geniş mahiyetinde mevcuttur ve her birisi bir alem ile merbuttur. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Dipnotlar:

(1) bk. [Lem'alar, Otuzuncu Lem'a.](#)

(2) bk. [Sözler, Yirmi İkinci Söz.](#)